

Viktigt att veta om
källaröversvämningar

Förord

Att få översvämning i sin källare innebär stort obehag och en mängd extra arbete. Den ekonomiska ersättningen som eventuellt erhållas från försäkringsbolag, uppväger aldrig de olägenheter och skador en fastighetsägare drabbats av.

VästVatten lägger ned mycket arbete på att successivt förbättra avloppsnätet. Det går dock aldrig att helt komma ifrån riskerna för källaröversvämning. I detta häfte finns information om de vanligaste orsakerna till källaröversvämningar och vad du själv kan göra för att skydda din fastighet mot översvämning. Det finns också råd om hur du bör agera om du drabbas av en översvämning.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

<i>Viktigt att veta om källaröversvämningar</i>	1
Förord	2
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
ORDLISTA	3
Allmänna råd om källare	4
Använd inte avloppet som sopnedkast	4
Åtgärda problem med trädrötter	4
Använd källaren på ett lämpligt sätt	4
Att tänka på om du drabbats av översvämning	5
Att tänka på	5
Checklista	5
Vart vänder jag mig?	5
Fyra typer av källaröversvämning	6
1. Vatten tränger in genom fastighetens avloppssystem	6
Exempel på skyddsåtgärder	6
2. Vatten tränger in genom källarvägg eller källargolv	7
3. Vatten tränger in genom källarfönster, garageport, brunnar eller liknande	7
4. Vatten strömmar ut från läckande vatteninstallationer	8
Skyddsåtgärder mot källaröversvämning	8
Avstängningsbar golvbrunn	8
Självstängande golvbrunn	8
Pumpning	10
Backventil	10
Koppla bort stuprör	11
Ansvar och utredning	11
Ansvarsfördelning	11
Skadeutredning	11
Bedömningsgrunder	12
VästVattens bedömningsgrunder för att ersätta skada	12
Försäkringsbolagens bedömningsgrunder för att ersätta skada	12

För att underlätta läsningen finns här en ordlista som förklarar en del fackuttryck.

ORDLISTA

Avloppsenhet

Golvbrunn, toalettstol, badkar, handfat och liknande.

Avloppsvatten

Samlingsnamn för spillvatten, dagvatten och dräneringsvatten.

Dagvatten

Ytligt avrinnande regnvatten och smältvatten.

Dräneringsvatten

Grundvatten och nedträngande vatten från regn och snösmältning som avleds i dräneringsledning eller dike.

Duplikatsystem

Avloppssystem där spillvatten och dagvatten avleds i skilda ledningar.

Förbindelsepunkt

Den punkt, vanligtvis 0,5 m utanför tomtgräns, där den privata servisledningen ansluter till VA-huvudmannens ledning.

Kombinerat system

Avloppssystem där spillvatten och dagvatten avleds i gemensam ledning.

Separera

Ombyggnad av kombinerat avloppssystem till duplikatsystem.

Servisledning

Ledning som ansluter fastigheten till ledningen i gatan.

Spillvatten

Förorenat vatten från bland annat hushåll och industrier.

Spygatt

Golvbrunn utan vattenlås.

Vatteninstallation

Vattenledning, tvättmaskin, diskmaskin etc.

VA-huvudman

Den som äger en allmän va-anläggning.

Allmänna råd om källare

Använd inte avloppet som sopnedkast

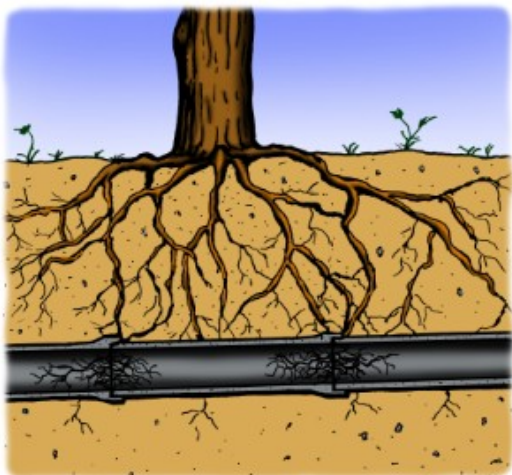
Stopp i avloppet beror ofta på att något olämpligt spolats ner i avloppet, till exempel dambindor, tops, tomma förpackningar, stekfett eller liknande. Naturligtvis får inte heller lösningsmedel, vätskor från penseltvätt, färgrester och sådant som kan störa processen i avloppsreningsverken spolats ner.

Förebyggande åtgärder

- Släng inte något annat än toapapper i toaletten, till och med hushållspapper kan orsaka stopp.
- Placera en papperskorg vid toalettstolen för allt badrumsavfall.
- Torka ur stekpannan med hushållspapper som du slänger i komposterbart.
- Använd tomma mjölkförpackningar för att samla upp stekfett från till exempel fritöser. När fett har stelnat slängs paketet tillsammans med övriga sopor.

Åtgärda problem med trädrötter

Att rensa en ledning från trädrötter som trängt in genom rörskarvar ger bara ett kortsiktigt skydd mot stopp i avloppsledningarna.

Efter en rotskärning kommer rötterna igen med förnyad styrka. Rotskärningen måste därför upprepas med 2- 3 års mellanrum. Den bästa lösningen för att undvika problem med trädrötter är att ta bort träd som står i närheten av avloppsledningar och undvika att plantera nya träd i närheten av avloppsledningar. Träd med speciellt aggressiva rötter är pil och poppel.

Använd källaren på ett lämpligt sätt

I hus med källare krävs det i vissa fall att det finns möjligheter att pumpa både dräneringsvatten från husgrunden och spillvatten från källarplan. Under de senaste decennierna har vi börjat använda våra källare på ett annorlunda sätt än förr, som gillestuga eller tonårsrum till exempel.

För att minska skadorna vid en eventuell översvämning bör du se till att du använder källaren allt efter hur ditt översvämningsskydd ser ut. Undvik en alltför påkostad inredning i källaren och förvara inte dyr utrustning och värdefulla inventarier där, om det inte finns ett fullgott översvämningsskydd.

Se till att källargolvet är av ett fukttåligt material, till exempel klinkers.

Det är viktigt att du som fastighetsägare informerar hyresgästerna om hur de kan använda källaren med hänsyn till både aktuellt översvämningsskydd och till hänsyn till de försäkringsvillkor som gäller för fastigheten. Exempelvis kan nämnas att en fastighetsägare som använde sin källare som lager inte fick någon ersättning, eftersom källaren inte ska användas till sådana ändamål.

Att tänka på om du drabbats av översvämning

Att tänka på

För att underlätta utredningsarbetet:

Hur kom vattnet in?

Vad gjorde du?

Fotografera!

Checklista

- Bryt all elektrisk ström i de översvämmande lokalerna. Se dock till att eventuell dräneringspump inte stannar.
- Flytta om möjligt alla inventarier som är känsliga för fukt.
- Skaffa hjälp med länsumpning.
- Var noga med hygien om det är avloppsvatten som tränger in.
- Ring försäkringsbolaget.
- Ordna hjälp med skadereglering och uttorkning.
- Anmäl översvämningen till Västvatten omedelbart så att besiktning kan ske.

Vart vänder jag mig?

Akuta störningar dagtid

Akuta störningar efter arbetstid

Skadeanmälan (försäkringsbolagen)

Störningar på privata ledningar (VVS företag)

Igensatta rännstensbrunnar dagtid

Länsumpning

0522 – 63 88 00

031- 703 17 80

se telefonkatalog/Internet

se telefonkatalog/Internet

Kommunens gatuenhet

Räddningstjänsten

Mer information

Västvatten svarar på frågor om bland annat:

- Skyddsåtgärder mot

källaröversvämningar

- Typ av avloppssystem i gatan

Fyra typer av källaröversvämning

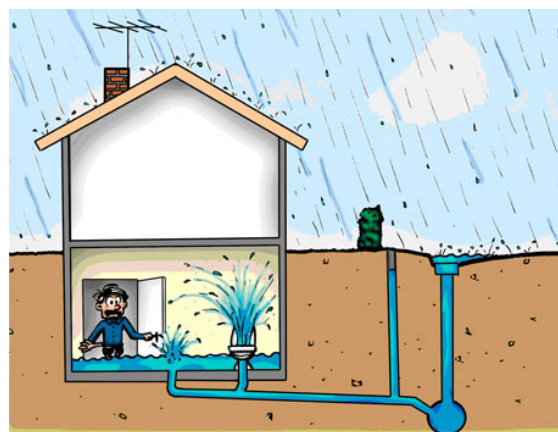
1. Vatten tränger in genom fastighetens avloppssystem

Ledningar för avloppsvatten dimensioneras så att de ska klara alla normala regn. Att dimensionera ledningarna för exceptionella regn är i praktiken omöjligt. Vid kraftiga skyfall eller extrem snösmältning kan ledningssystemet därför bli tillfälligt överbelastat. I olyckliga fall kan detta leda till att vatten tränger in i källaren genom golvbrunnar och andra delar av avloppssystemet.

Denna typ av översvämning drabbar främst fastigheter som är anslutna till kombinerat avloppssystem, det vill säga där spillvatten och dagvatten avleds i samma ledning i gatan. VästVatten kan hjälpa dig med information om vilken typ av avloppssystem som finns i gatan där du bor.

I vissa fall kan vatten även under torrväder tränga in i en fastighets källare. Orsaken är då att det är stopp i avloppssystemet. Stoppet kan antingen finnas på de privata ledningarna inne på fastigheten eller på kommunens ledningar ute i gatan. Gränsen mellan fastighetens och VA-huvudmannens ledningar ligger i den så kallade förbindelsepunkten. Stopp i avloppet kan orsakas av:

- att ledningen är skadad, till exempel på grund av sättningar i marken.
- att något större föremål har fastnat i ledningen.
- att trädrötter har växt in genom rörskarvar.
- att fett har fastnat i ledningen (speciellt vanligt för restauranger).

Exempel på skyddsåtgärder

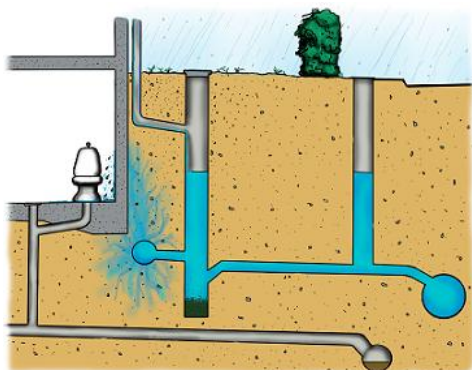
- Installera skyddsanordning som hindrar vatten att tränga in genom fastighetens avloppssystem. (se sid 8)
- Underhåll regelbundet de skyddsanordningar som finns.
- Installera en pump för avloppsvattnet på källarplanet. (se sid 9)
- Om kommunen byggt om avloppssystemet i gatan till duplikatsystem (ett system där spillvatten och dagvatten går i olika ledningar) ska fastighetsägaren snarast se till att även de privata ledningarna separeras.
- Om golvavloppen i källare eller garage är kopplade till dagvattenledningen i gatan – rensa fastighetens dagvattenbrunn.
- Spola avloppsservisen ren från avlagringar med mera
- Åtgärda eventuella problem med trädrötter. Ta bort träd som står i närheten av avloppsledningen. se sid. 4)
- Renovera eller lägg om servisleddningar som är i dåligt skick.
- Spola inte ned sådant i avloppet som kan orsaka stopp i ledningen.

2. Vatten tränger in genom källarvägg eller källargolv

Om dräneringsledningarna runt huset är direkt anslutna till dagvattenledningen i gatan kan vatten vid kraftiga regn stiga upp i fastighetens dräneringssystem. Detta kan i olyckliga fall leda till att vatten tränger in genom källarvägg eller källargolv.

Att vatten tränger in genom källarväggar eller källargolv kan ibland bero på att fastighetens dräneringssystem inte klarar av att leda bort grund- och dräneringsvatten tillräckligt snabbt. Orsaken till detta kan antingen vara att tillströmningen av grundvatten från marken omkring är ovanligt stor eller att dräneringssystemet är bristfälligt. Exempel på det senare är:

- att dräneringsrör är skadade eller lutar åt fel håll
- att dräneringsrören är igensatta av trädrötter eller järnutfällningar
- att dräneringsrören är igensatta av sand
- att anslutningsbrunnen till dagvattensystemet är helt eller delvis fylld med slam

Dräneringssystem försämras med tiden och det är inte onormalt att de måste förnyas efter 20 – 50 år. Dåligt fungerande stuprör och mark som lutar in mot huset är andra orsaker till fuktproblem i källare. Problem med stuprör blir det oftast när äldre stuprör av järn rostar sönder invid källarväggen.

Exempel på skyddsåtgärder

- Installera en pump för dräneringsvattnet (se sid. 9)
- Lägg om dräneringsledningarna
- Komplettera dräneringssystemet med en ledning som samlar upp och leder bort grundvatten från marken omkring.
- Åtgärda eventuella problem med trädrötter. Ta bort träd som står i närheten av dräneringsledningar. (se sid. 4)
- Rensa fastighetens dagvattenbrunn.
- Se till att stuprören är i bra skick och att de är rätt monterade.
- Se till att marken lutar bort från huset, där det är möjligt.

3. Vatten tränger in genom källarfönster, garageport, brunnar eller liknande

Vatten som rinner av på markytan kan ibland tränga in i en källare genom källarfönster, garagedörrar, källartrappor och liknande. För att undvika den typen av översvämning bör du hindra vatten från omgivande markområden att rinna fram till huset.

När dagvattensystemet inte kan leda bort allt vatten finns risk att vatten tränger upp genom brunnar.

Exempel på skyddsåtgärder

- Installera en pump för dagvatten som rinner nedför garagedörrarna. (se sid. 9)
- Byggvallar runt källartrappa, källarfönster som har ljusschakt och garagedörrar.
- Sätt tak över källartrappan.
- Fyll igen garagedörrarna, om gatan utanför huset ligger i en svacka, där risken är stor för att regnvatten ska samlas.
- Se till att marken lutar bort från huset. En tumregel är att lutningen

skall vara minst 15 cm räknat från husets yttervägg och tre meter ut.

- Koppla bort brunnar från dagvattenssystemet. Detta kan du göra genom att pumpa vatten till markytan eller leda det till en stenkista.

4. Vatten strömmar ut från läckande vatteninstallationer

En översvämning kan orsakas av att vatten strömmar ut från en läckande vatteninstallation. Det kan till exempel vara en vattenledning eller en diskmaskin som gått sönder.

Exempel på skyddsåtgärder

- Byt ut äldre vatteninstallationer om de är i dåligt skick.
- Stäng av huvudventilerna vid vattenmätaren om du är borta en längre tid. Se i god tid till att ventilerna fungerar.
- Installera särskilda avstängningsventiler på till exempel tvättmaskin och diskmaskin. Ventilerna ska vara stängda när maskinerna inte används.

Skyddsåtgärder mot källaröversvämning

Det går aldrig att skydda sig helt mot källaröversvämning, men det finns en hel del som både du och kommunen kan göra för att minska riskerna. Här får du exempel på vad du som fastighetsägare kan göra för att minska översvämningens risker.

Avstängningsbar golvbrunn

En golvbrunn som går att stänga av manuellt måste vara ordentligt förankrad i golvet för att kunna stå emot vattentrycket från ett överbelastat avloppssystem. Brunnen ska bara vara öppen när du släpper ut vatten. Brunnen kräver regelbunden tillsyn. Följ tillverkarens skötselinstruktioner! Tänk på att en dåligt

skött brunn i värsta fall inte ger något översvämningsskydd.

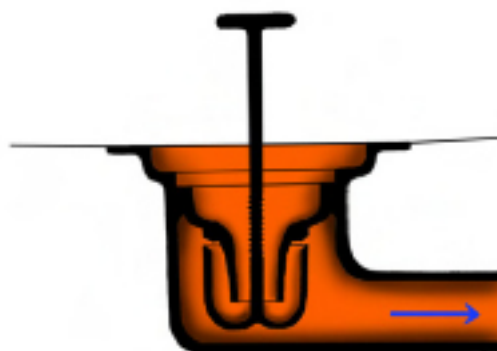
Fördelar

- Brunnen är mycket trycktålig och tät om den sköts väl.
- Brunnen är tillverkad i material av hög kvalitet.
- Brunnen ger bra skydd när den är helt stängd.

Nackdelar

- Brunnen måste manövreras manuellt.
- Om brunnen är stängd kan vatten inte ledas bort, till exempel vid vattenläckor.

Självstängande golvbrunn

En självstängande golvbrunn fungerar enligt samma princip som en backventil och tillåter bara vatten att strömma i en riktning. Brunnen kan stå emot ett tryck av cirka en meter vattenpelare, men kan klara det dubbla trycket om locket (silen) skruvas fast. Brunnen kräver regelbunden tillsyn. Följ tillverkarens skötselinstruktioner! Tänk på att en dåligt skött brunn i värsta fall inte ger något översvämningsskydd.

Fördelar

- Brunnen är automatisk.
- Brunnen är förhållandevis enkel att installera.
- Brunnen har automatik luktspär vid uttorkning.

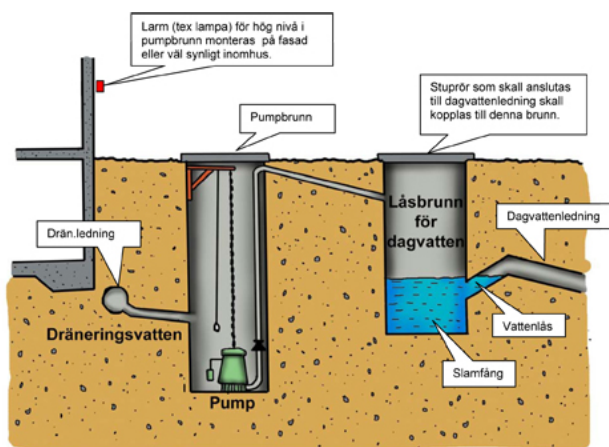
Nackdelar

- Brunnen är inte lika trycksäker som en golvbrunn som går att stänga manuellt.

Pumpning

Det säkraste sättet att undvika att dagvatten tränger upp i dräneringsledningarna runt huset är att pumpa upp dräneringsvattnet. Vid pumpning lyfts vattnet upp till en dagvattenbrunn och får sedan rinna med självfall ut till kommunens ledningar. Installationen kräver regelbundet underhåll och bör förses med larm som löses ut om det blir störningar i pumpens drift.

Fördelar

- Pumpning är den säkraste lösningen för att undvika att dagvatten tränger upp i dräneringssystemet.

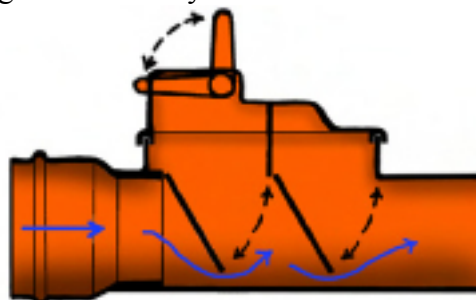
Nackdelar

- En anläggning för pumpning kräver regelbunden tillsyn.
- Vid ett strömbrott leds dränvattnet inte bort.

Backventil

En backventil skyddar fastigheten mot att vatten från ledningen i gatan tränger in i källaren genom golvbrunnar och liknande. Se till att inga andra avlopp (exempelvis från toaletter eller duschar) än det som

kommer från källarplanet eller dagvatten finns uppströms om backventilen. Ventilen kan monteras under källargolvet eller i en särskild brunn utanför huset. En backventil fungerar automatiskt och kan oftast även stängas för hand. Backventilen kräver regelbunden tillsyn.

Fördelar

- Backventilen ger ett relativt gott skydd mot bakåtströmmande vatten.
- Backventilen kan hållas stängd, till exempel om du är bortrest en längre tid.

Nackdelar

- Det finns risk att föroreningar hindrar klaffen i backventilen från att stängas helt.
- Backventilen kan inte installeras i alla anläggningar
- Avlopp uppströms om backventilen är blockerade då ventilen är stängd.
- Vid eventuella vattenläckor i huset kan vatten inte ledas bort om backventilen är stängd.
- När backventilen är stängd bör inte övriga avloppsinstallationer användas.

Koppla bort stuprör

- Det är viktigt att stuprör som felaktigt kopplats på fastighetens dräneringsbrunn och vidare till kommunens spillvattenledning kopplas om.
- Stuprör skall alltid vara kopplade till dagvattenbrunn om de inte har utkastare.
- Felaktig planering av tomten kan göra att regnvatten rinner ner via källartrappa eller garagedfart och orsakar översvämning.
- Se till att fastighetens brunnar och dräneringsrör är rensade och i bra skick.
- Om du kopplar bort ett stuprör får det inte orsaka att regnvatten avleds in på grannfastigheten.

Ansvar och utredning

Ansvarsfördelning

Fastighetsägaren och VästVatten har båda ansvar för att hindra källaröversvämningar.

VA-huvudmannens ansvar:

- Huvudmannens ledningar skall vara dimensionerade så att ledningssystemet inte blir överbelastat vid normalt regn.
- Huvudmannens ledningar ska vara väl underhållna.
- VästVatten ska informera fastighetsägaren när huvudmannen planerar bygga om avloppsledningen i gatan till ett duplikatsystem.

Fastighetsägarens ansvar:

- Fastighetens va-system ska vara väl underhållet och tätt, inte minst när det gäller anordningar som ska ge skydd mot inträngande avloppsvatten.

- Alla förändringar av fastighetens va-system kan kräva bygglov/byggnämnan till Byggnadsförvaltningen.
- Separera avloppssystemet inom fastigheten då kommunen anlagt ett duplikatsystem i gatan. (Lämna in en servisanmälan till VästVatten)
- Informera hyresgäster om hur källaren ska användas.
- Kontrollera att källaren är klassad som boyta enligt bygglovet, om ni använder den till detta.

Skadeutredning

För varje inrapporterad källaröversvämning som leder till skadekrav gör VästVatten en skadeutredning. Avsikten är dels att ta reda på orsakerna till översvämningen, dels att klara ut om fastighetsägaren och VästVatten fullgjort sina respektive skyldigheter till att förhindra översvämning. Beroende på omständigheterna kring en översvämning kan skadeutredningen innehålla ett eller flera av följande moment:

- Genomgång av tillgängliga ritningar över fastighetens va-system.
- Genomgång av aktuella nederbördsförhållanden vid tillfället för översvämningen.
- Besiktning på platsen.
- Invändig inspektion av misstänkta ledningar med hjälp av kamera.
- Datorberäkningar av avloppssystemets kapacitet.

Skadan ska först anmälas till försäkringsbolaget som gör en skadevärdering.

Om en fastighetsägare har anspråk på ekonomisk ersättning från VästVatten för skador som inträffat, måste en skriftlig begäran om detta inkomma till VästVatten. Denna skall innehålla en noggrann

specifikation av de kostnader som du haft och vad de avser (kopior på fakturor).

Om du tycker att din försäkring är otillräcklig så undersök möjligheten att teckna en tilläggsförsäkring.

Bedömningsgrunder

VästVattens bedömningsgrunder för att ersätta skada

Om en skada inträffar på grund av att huvudmannens va-anläggning inte uppfyller skäligen krav på säkerhet har huvudmannen enligt va-lagen ett särskilt ansvar mot abonnenten (vanligen fastighetsägaren). För andra än abonnenten, till exempel hyresgäster, gäller vanliga skadeståndsregler. Enligt dessa måste den drabbade bevisa att skadan inträffat på grund av vårdslöshet från huvudmannens sida.

De krav på ersättning för skador i samband med källaröversvämningar som kommer in till VästVatten bedöms enligt följande huvudregler:

VästVatten betalar inte ut någon ersättning för översvämningsskador om fastighetsägarens dag- och spillvattenledning är otäta. Inte heller om huvudmannen byggt om avloppssystemet i gatan till duplikatsystem och fastigheten efter uppmaning från VästVatten inte separerat sitt avlopp. Om du är osäker på om tidigare fastighetsägare följt VästVattens instruktioner om separering, kontakta VästVatten.

VästVatten betalar normalt inte ut någon ersättning om skadorna orsakats av marköversvämning.

Försäkringsbolagens bedömningsgrunder för att ersätta skada

Det går inte att generellt säga vad försäkringen täcker vid översvämningsskador. Försäkringsbolagen har nämligen olika villkor.

Kontakta ditt försäkringsbolag och hör efter vad som gäller för just din försäkring.